

Tarybos ir Taryboje posėdžiavusių valstybių narių Vyriausybių atstovų išvados dėl įtraukties įvairovėje siekiant visiems užtikrinti aukštos kokybės švietimą

(2017/C 62/02)

EUROPOS SĄJUNGOS TARYBA IR VALSTYBIŲ NARIŲ VYRIAUSYBIŲ ATSTOVAI

PRIMINDAMI politinį šio klausimo kontekstą, kaip išdėstyta priede ir visų pirma JT darnaus vystymosi tikslu Nr. 4 ⁽¹⁾, Programos „ET 2020“ įgyvendinimo švietimo ir mokymo srityje bendroje ataskaitoje ⁽²⁾ ir Paryžiaus deklaracijoje dėl pilietiškumo ir bendrų laisvės, tolerancijos ir nediskriminavimo vertybių skatinimo pasitelkiant švietimą ⁽³⁾;

ATKREIPDAMI DĖMESĮ į Komisijos komunikatą dėl švietimo tobulinimo ir modernizavimo ⁽⁴⁾;

PRIPAŽINDAMI, KAD:

- Europos Sąjunga yra grindžiama bendromis vertybėmis ir bendraisiais teisės principais, nustatytais Europos Sąjungos sutarties 1–3 straipsniuose; tai žymi naują vis glaudesnės Europos tautų sąjungos kūrimo etapą,
- švietimo politikai turi tekti itin svarbus vaidmuo skatinant įtrauktį ir pagarbą įvairovei Europos Sąjungoje (ES),
- įtraukiu švietimu sprendžiami įvairūs visų besimokančių asmenų poreikiai formaliojo ir neformaliojo mokymosi bei savišvietos srityse ir į juos reaguojama, siekiant skatinti visus dalyvauti aukštos kokybės švietimo procese,
- dėl Europos visuomenių įvairovės švietimo ir mokymo sistemoms tiek atsiveria galimybių, tiek kyla iššūkių, o tam reikia labiau akcentuoti įtraukties ir bendrų vertybių propagavimą siekiant sudaryti palankesnes sąlygas kultūrinio tapatumo įvairovės sambūvį taikioje ir demokratiškoje Europoje,
- įvairovė Europoje ateityje toliau didės ir esama realaus poreikio kovoti su visų formų netolerancija bei socialine atskirtimi, kurią patiria tiek Europos piliečiai, tiek migrantai, visų pirma naujai atvykę migrantai,
- siekiant kurti įtraukią visuomenę, švietimo ir mokymo politikoje svarbu skatinti vienybę įvairovėje, be kita ko, 1957 m. Romos sutarčių 60-ųjų metų kontekste;

PABRĖŽIA:

- poreikį, kad švietimu ir mokymu būtų skatinama įtrauktis įvairovėje, kad visiems būtų užtikrintas aukštos kokybės švietimas, kartu suteikiant visiems besimokantiems asmenims socialinių, pilietinių ir tarpkultūrinių kompetencijų siekiant sustiprinti, dar kartą patvirtinti ir puoselėti ES demokratines vertybes, pagrindines teises, socialinę įtrauktį ir nediskriminavimą, taip pat aktyvų pilietiškumą,
- kad į įtraukaus aukštos kokybės švietimo užtikrinimą turėtų būti žiūrima kaip į visus mokymosi visą gyvenimą aspektus apimančią perspektyvą. Tokiomis švietimo galimybėmis turėtų galėti naudotis visi bet kokio amžiaus besimokantys asmenys, įskaitant asmenis, kurie patiria sunkumų, pavyzdžiui, specialiųjų poreikių turintys asmenys ar neįgalieji, asmenys, kilę iš nepalankioje socialinėje ir ekonominėje padėtyje esančių šeimų, migrantų šeimų, ar asmenys iš geografiniu požiūriu nepalankių vietovių ar karo nusiaubtų vietovių, nepaisant šių asmenų lyties, rasinės ar etninės kilmės, religijos ar tikėjimo, negalios, amžiaus ar seksualinės orientacijos, ir jis turėtų būti jiems prieinamas;

PRIPAŽĮSTA, KAD:

- kaip nustatyta JT darnaus vystymosi tikslu Nr. 4 dėl įtraukaus ir teisingo kokybiško švietimo užtikrinimo ir mokymosi visą gyvenimą galimybių visiems skatinimo, aukštos kokybės švietimo ir mokymu turėtų būti užtikrinama, kad visi besimokantys asmenys įgytų kompetencijų (žinių, įgūdžių ir nuostatų), reikalingų darniam vystymuisi skatinti, pasitelkiant, be kita ko, švietimą darnaus vystymosi ir gyvensenos, žmogaus teisių ir lyčių lygybės klausimais, propaguojant taikos ir nesmurto kultūrą, globalų pilietiškumą ir vertinant kultūrų įvairovę bei kultūros indėlį į darnų vystymąsi,

⁽¹⁾ UNESCO (2015), „Švietimas 2030: veiksmų programa. Siekiant visiems užtikrinti įtraukaus ir teisingo kokybiško švietimo ir mokymosi visą gyvenimą galimybes“, p. 2.

⁽²⁾ Programos „ET 2020“ įgyvendinimo švietimo ir mokymo srityje bendra ataskaita (2015 m. lapkričio mėn.) (dok. 14440/1/15 REV 1).

⁽³⁾ Deklaracija dėl pilietiškumo ir bendrų laisvės, tolerancijos ir nediskriminavimo vertybių skatinimo pasitelkiant švietimą, Paryžius, 2015 m. kovo 17 d.

⁽⁴⁾ Dok. 15418/16.

- aukštos kokybės švietimas ir mokymas visiems, grindžiamas įtraukumu, lygybe, teisingumu, tinkamomis kompetencijomis ir vertybėmis, taip pat padeda skatinti įsidarbinamumą, verslumą, novatorišką mąstyseną, skaitmeninius įgūdžius bei kompetencijas ir besimokančio asmens holistinę raidą aktyviam pilietiškumui;
- lygybė bei teisingumas nėra tapatūs ir kad švietimo sistemos turi nutolti nuo tradicinės mąstysenos, pagal kurią „vienas metodas tinka visiems“. Lygios galimybės visiems yra esminis veiksnys, tačiau to nepakanka: reikia siekti „teisingumo“ tiksluose, turinyje, mokymo metoduose ir mokymosi formose, kurios yra numatytos švietimo ir mokymo sistemose, kad visiems būtų užtikrintas aukštos kokybės švietimas;

PABRĖŽIA, KAD:

- švietimo ir mokymo sistemomis turėtų būti atsižvelgiama į įvairius besimokančių asmenų poreikius, gebėjimus bei pajėgumus ir jos turėtų visiems užtikrinti mokymosi galimybes formaliojo, neformaliojo mokymosi bei savišvietos kontekste,
- reikia teikti daugiau paramos mokytojams, ugdytojams ir kitiems pedagogams, kad jie galėtų sėkmingai dirbti pagal mokymo sistemas, kuriose būtų numatyti lankstūs mokymosi būdai ir kuriomis būtų reaguojama į skirtingus besimokančių asmenų poreikius, gebėjimus ir pajėgumus. Prireikus šie mokymosi būdai turi būti pritaikyti konkrečioms poreikiams, grindžiami principu „iš apačios į viršų“ ir bendradarbiavimu,
- švietimo ir mokymo negalima vertinti atskirai nuo socialinių, politinių, istorinių, aplinkosaugos ir ekonominių aspektų. Pagrindinį švietimo ir mokymo politikos vaidmenį turėtų bendradarbiaujant papildyti ir remti kitų sričių politika, siekiant visiems užtikrinti aukštos kokybės švietimą;

PRAŠO VALSTYBIŲ NARIŲ ATSIŽVELGIANT Į NACIONALINES APLINKYBES:

1. apsvarstyti „visa apimančios mokyklos“ metodą, skatinant bendradarbiavimą tiek su visa mokyklos bendruomene ⁽¹⁾, tiek su įvairesniais suinteresuotaisiais subjektais ⁽²⁾, taip pat su visa bendruomene, kad būtų sprendžiami klausimai, kuriais mokyklos neturi ir negali turėti atitinkamos praktinės patirties. Tai padės užtikrinti įtraukų ir teisingą kokybišką švietimą visiems;
2. skatinti demokratišką ir įtraukią mokyklos kultūrą ir etosą, kuriuo vertinama įvairovė, skatinami gebėjimai naudotis žiniasklaidos priemonėmis ir informacinis raštingumas, kad informacija būtų vertinama kritiškai bei svarstant, ir kuriuo būtų didinamas informuotumas apie manipuliavimą ir propagandą, sudaromos sąlygos dialogui bei diskusijoms prieštarais klausimais ir užtikrinama skatinanti bei įkvepianti aplinka, suteikianti galimybę visiems besimokantiems asmenims realizuoti visą savo potencialą;
3. skatinti plėtoti ir patvirtinti priemones, kurios leistų ankstyvame etape nustatyti socialinės atskirties, patyčių, mokyklos nebaigimo atvejus bei ankstyvus radikalėjimo, kuris galėtų sukelti smurtinį ekstremizmą, požymius ir užkirsti tam kelią;
4. skatinti, kad visiems besimokantiems asmenims būtų užtikrintos galimybės dalyvauti lanksčiajame mokymesi, įskaitant profesinių įgūdžių ir kvalifikacijų ugdymą, kuris apimtų formaliojo švietimo programas, mokymą įmonėse, skaitmeninį ir nuotolinį mokymąsi, neformaliojo mokymosi ir savišvietos rezultatų patvirtinimą, remiantis tvirtomis profesinio mokymo įstaigų, verslo, socialinių partnerių ir kitų suinteresuotųjų subjektų partnerystėmis;
5. skatinti aukštos kokybės ikimokyklinį ugdymą ir priežiūrą kaip svarbią ankstyvąją priemonę, be kita ko, remti priemones, skirtas specialiųjų poreikių turintiems vaikams, prireikus atsižvelgiant į ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros kokybės sistemos pagrindinius principus ⁽³⁾. Įrodyta, kad aukštos kokybės ikimokyklinis ugdymas ir priežiūra išsiskiria kaip politikos priemonė, kuria galima sumažinti nelygybę asmens mokymosi visą gyvenimą kelyje;
6. skatinti metodus, kuriais besimokantys asmenys remiami švietimo ir mokymo procese, be kita ko, kaupiant besimokančiųjų grįžtamąją informaciją apie jų mokymosi patirtį, kartu propaguojant įtraukumo ir teisingumo nuostatas, kuriomis stengiamasi atsverti skirtingą pradinę padėtį, t. y. nuostatas, kurios apima ne tik lygias galimybes, siekiant užtikrinti įtrauktį įvairovėje ir pažangą siekiant teisingumo;

⁽¹⁾ Mokyklų vadovai, pedagogai ir kiti darbuotojai, besimokantys asmenys, tėvai ir šeimos.

⁽²⁾ Pavyzdžiui, socialinės tarnybos, jaunimo reikalų tarnybos, socialinės rūpybos darbuotojai, psichologai, slaugytojai, logopedai, orientavimo specialistai, vietos valdžios institucijos, NVO, verslo bendruomenė, profesinės sąjungos, savanoriai.

⁽³⁾ Pasiūlymas dėl ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros kokybės sistemos pagrindinių principų. Europos Komisijos remiamos ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros darbo grupės ataskaita, 2014 m. spalio mėn.

7. skatinti informuotumą apie skaitmeninį švietimą švietimo ir mokymo programose siekiant gerinti kokybę, didinti teisingumą ir įtrauktį, žinant, kad sėkmingam įgyvendinimui reikalingas sudėtinis metodas, apimantis tinkamą turinį, infrastruktūrą⁽¹⁾, paramą⁽²⁾ ir kultūrą⁽³⁾;
8. prirėmus plėtoti skirtingas švietimo sistemos kryptis, suteikiančias atestavimo galimybę, ir skatinti lanksčius mokymosi būdus. Tai padės užtikrinti visų tipų besimokantiems asmenims galimybę įgyti pripažintas kvalifikacijas, kurių reikia norint rasti prasmingą darbą ir pasiekti asmeninio tobulėjimo;
9. remti mokytojus, ugdytojus bei kitus pedagogus ir skatinti jų motyvaciją bei kompetencijas, įskaitant, pavyzdžiui, emocinį intelektą ir socialinius įgūdžius, kad su įvairove susijusius klausimus būtų galima spręsti pasitelkiant pirminio mokytojų rengimo programas ir tęstinį kvalifikacijos tobulinimą, įskaitant skaitmeninį švietimą, praktines priemones, nuolatinę paramą ir orientavimą, tuo pačiu skatinant didesnę mokytojų bendruomenę;
10. skatinti švietimo ir mokymo įstaigų, vietos bendruomenių, vietos ir regionų valdžios institucijų, tėvų, giminaičių, su jaunimo reikalais susijusių subjektų, savanorių, socialinių partnerių, darbdavių ir pilietinės visuomenės atstovų bendradarbiavimą ir novatoriškus metodus, siekiant didinti įtrauktį, stiprinti bendrumo jausmą bei pozityvų savo tapatumo suvokimą, tokiu būdu prisidedant prie radikalizacijos, vedančios prie smurtinio ekstremizmo, prevencijos⁽⁴⁾, taip pat siekiant užtikrinti, kad švietimo turinys, pedagoginiai metodai ir priemonės būtų naujausi ir aktualūs vietos kontekste;
11. skatinti švietimo ir kitų susijusių sričių, pavyzdžiui, kultūros, jaunimo, sporto, užimtumo, gerovės, saugumo, glaudesnę bendradarbiavimą bei novatoriškus metodus ir kitus darbo socialinės įtraukties srityje būdus; taip pat, prirėmus, skatinti savitarpio paramą vykdant socialinę, kultūrinę, jaunimo, ekonominę ir švietimo politiką, siekiant užtikrinti įtrauktį įvairovėje⁽⁵⁾;
12. skatinti įvairių formų vertinimą ir įvertinimą, siekiant užtikrinti, kad būtų atsižvelgta į įvairių formų mokymąsi;
13. apsvarstyti galimybę naudoti mokymo programas ir pedagoginius metodus, kuriuose atspindi socialinė, kultūrinė ir kitokia besimokančių asmenų įvairovė;
14. padėti aukštosios mokykloms šioms stengiantis padidinti nepakankamai atstovaujamų grupių dalyvavimą švietimo programose ir jų baigimą, taip pat skatinti darbuotojų ir besimokančiųjų dalyvavimą visuomeniniame gyvenime;
15. skatinti trečiųjų šalių piliečių, įskaitant neseniai atvykusius asmenis, kuriems suteikta tarptautinė apsauga, integraciją į švietimo procesą, be kita ko, mokantis kalbos;

RAGINA KOMISIJA

1. toliau skatinti keistis gerosios praktikos pavyzdžiais ir novatoriškais metodais dėl to, kaip visiems užtikrinti įtraukų ir teisingą aukštos kokybės švietimą, pavyzdžiui, pasitelkiant „ET 2020“ darbo grupes, visų pirma darbo grupę darbo pilietiškumo ir bendrų laisvės, tolerancijos ir nediskriminavimo vertybių propagavimo pasitelkiant švietimą klausimais, ir parengiant internetinį gerosios praktikos pavyzdžių rinkinį;
2. skatinti pakankamas ir veiksmingas investicijas, kad būtų visiems užtikrintas įtraukus ir teisingas aukštos kokybės švietimas, pavyzdžiui, pasitelkiant Europos struktūrinius ir investicijų fondus;
3. remti tarpusavio konsultavimąsi „įtraukties įvairovėje“ klausimais, suburiant tos pačios srities specialistus iš nacionalinių valdžios institucijų, siekiant tiek teikti išorės konsultacijas paramos prašančioms valstybėms, tiek sudaryti galimybę tos pačios srities specialistams keistis patirtimi ir žiniomis. Būtų galima išnagrinėti galimybę dar labiau intensyvuoti tarpusavio konsultavimąsi, be kita ko, švietimo administracijoms tarpusavyje organizuojant trumpalaikius pažintinius vizitus;
4. intensyvuoti tarpusavio mokymąsi apie įtrauktį įvairovėje, ypač pasitelkiant programą „Erasmus+“ kvalifikacijos tobulinimo programas mokytojams, taip pat toliau plėtoti iniciatyvą „eTwinning“ ir elektronines platformas „Mokyklinio ugdymo sąsajos“ (angl. „School Education Gateway“) ir „Europos priemonių rinkinys mokykloms“ (angl. „European Toolkit for schools“);

⁽¹⁾ Įranga (plačiajuostis ryšys, 4G ryšys, subsidijuojamų technologijų ir praktikos „Atsinešk savo mobilųjį įrenginį“ rėmimas), programinės įrangos infrastruktūra, visų pirma portalai bei išteklių saugyklos, ir tinklai.

⁽²⁾ Sistemingos paskatos ir mokymas siekiant suteikti galimybę pedagogams eksperimentuoti taikant skaitmeninę pedagogiką, be kita ko, susijusią su mokymosi grupėje pedagogika, geriausios patirties atrinkimu ir jos skleidimu tiek pedagogų, tiek nacionalinės politikos lygmenimis.

⁽³⁾ Švietimo vizija, politika ir strategijos turi nuo technologijų skatinimo pereiti prie technologijomis grindžiamos atviros ir sujungtos kultūros skatinimo.

⁽⁴⁾ Tarybos ir Taryboje posėdžiavusių valstybių narių Vyriausybės atstovų išvados dėl radikalizacijos, vedančios prie smurtinio ekstremizmo, prevencijos (dok. 14276/16, p. 6).

⁽⁵⁾ Deklaracija dėl pilietiškumo ir bendrų laisvės, tolerancijos ir nediskriminavimo vertybių skatinimo pasitelkiant švietimą, Paryžius, 2015 m. kovo 17 d., p. 5.

5. remtis Europos Sąjungos pagrindinių teisių agentūros darbu, visoje ES propaguojant tarpusavio pagarbą, nediskriminavimą, pagrindines laisves ir solidarumą;
 6. remtis Europos specialiojo ugdymo plėtros agentūros darbu, siekiant suteikti įrodymais grindžiamą informaciją ir pateikti rekomendacijas, kaip įgyvendinti įtraukų švietimą;
 7. organizuoti informuotumo didinimo veiklą, pavyzdžiui, surengti konferenciją apie įtrauktį įvairovėje, kad visiems būtų užtikrintas aukštos kokybės švietimas, atsižvelgiant į kitas panašias iniciatyvas, kurias organizuoja kitos tarptautinės organizacijos;
 8. atsižvelgti į šias išvadas rengiant ir įgyvendinant veiksmus įtraukaus ir kokybiško švietimo srityje.
-

PRIEDAS

- Tarybos išvados dėl Europos bendradarbiavimo švietimo ir mokymo srityje strateginės programos („ET 2020“) (2009 m. gegužės 12 d.).
 - Tarybos išvados dėl vaikų iš migrantų šeimų švietimo (2009 m. lapkričio 26 d.).
 - Tarybos išvados dėl švietimo tvariam vystymuisi (2010 m. lapkričio 18–19 d.).
 - Tarybos išvados dėl švietimo ir mokymo socialinio aspekto (2010 m. gegužės 11 d.).
 - Tarybos išvados dėl švietimo ir mokymo įstaigų absolventų įsidarbinimo galimybių (2012 m. gegužės 10–11 d.).
 - Tarybos išvados dėl aukštojo mokslo socialinio aspekto (2013 m. gegužės 16 d.).
 - Tarybos išvados dėl veiksmingos lyderystės švietimo srityje (2013 m. lapkričio 25–26 d.).
 - Deklaracija dėl pilietiškumo ir bendrų laisvės, tolerancijos ir nediskriminavimo vertybių skatinimo pasitelkiant švietimą, Paryžius, 2015 m. kovo 17 d.
 - Tarybos išvados dėl ikimokyklinio ugdymo ir pradinio ugdymo vaidmens skatinant kūrybingumą, novatoriškumą ir skaitmeninę kompetenciją (2015 m. gegužės 18–19 d.).
 - UNESCO (2015), „Švietimas 2030: veiksmų programa. Siekiant visiems užtikrinti įtraukaus ir teisingo kokybiško švietimo ir mokymosi visą gyvenimą galimybes“.
 - 2015 m. Tarybos ir Komisijos Europos bendradarbiavimo švietimo ir mokymo srityje strateginės programos („ET 2020“) įgyvendinimo bendra ataskaita „Nauji Europos bendradarbiavimo švietimo ir mokymo srityje prioritetai“ (2015 m. lapkričio 23–24 d.).
 - Tarybos išvados dėl mokyklos nebaigusių asmenų skaičiaus mažinimo ir sėkmingo mokymosi mokykloje skatinimo (2015 m. lapkričio 23–24 d.).
 - Tarybos ir Taryboje posėdžiavusių valstybių narių Vyriausybių atstovų rezoliucija dėl socialinio bei ekonominio vystymosi ir įtraukumo skatinimo ES pasitelkiant švietimą: švietimo ir mokymo indėlis į 2016 m. Europos semestrą (2016 m. vasario 24 d.).
 - Tarybos išvados dėl gebėjimo naudotis žiniasklaidos priemonėmis ir kritinio mąstymo ugdymo pasitelkiant švietimą ir mokymą (2016 m. gegužės 30–31 d.).
 - Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Trečiųjų šalių piliečių integravimo veiksmų planas“ (2016 m. birželio 7 d.).
 - Tarybos ir Taryboje posėdžiavusių valstybių narių Vyriausybių atstovų išvados dėl radikalizacijos, vedančios prie smurtinio ekstremizmo, prevencijos (2016 m. lapkričio 21–22 d.).
 - 2016 m. Švietimo ir mokymo stebėsenos biuletenis (2016 m. lapkričio mėn.).
 - Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Švietimo tobulinimas ir modernizavimas“ (2016 m. gruodžio mėn.).
-